

Uitvoeringsvoorbeeld voor het CFIT-commitment

"Wij delen hardware door privé-/werkgebruik waar mogelijk te combineren" en "Wij stimuleren goed eigenaarschap en beschermen producten op een gepaste manier"

Use better

Use longer

Casestudie

Smartphones huren en hetzelfde model behouden voor de duur van de opdracht

Provincie Viken | Noorwegen

Gebaseerd op aanbesteding van 2021

Impact
categorie:

Product
categorie:

Neem voor meer informatie contact op met:

Secretariaat van het CFIT: cfit@rws.nl

Deze casus illustreert elementen van de volgende CFIT-commitments:

- Wij delen hardware bijvoorbeeld via digitale diensten en door privé-/werkgebruik waar relevant te combineren.
- Wij stimuleren goed eigenaarschap en beschermen producten op een gepaste manier

Het doel van deze reeks casussen is om te illustreren hoe de toepassing van de commitments uit het *CFIT Framework for Circular and Fair ICT Procurement* eruit kan zien. Houd er rekening mee dat deze casusbeschrijvingen zich richten op één element van een aanbesteding of proces dat over het algemeen veel meer duurzaamheidseisen bevat.

Smartphones huren en hetzelfde model behouden voor de duur van de opdracht

Inleiding

In 2021 heeft de inkoopafdeling van de provincie Viken een uitnodiging tot inschrijving gepubliceerd voor de aanschaf van smartphones, met bijbehorende accessoires en diensten. Het beoogde resultaat van deze oproep was een raamovereenkomst voor de levering van ongeveer 16 800 smartphones aan de provincie Viken, de middelbare scholen onder haar jurisdictie en 25 deelnemende gemeenten [1]. De overeenkomst met de leverancier heeft een looptijd van twee jaar, met de optie van twee verlengingen van een jaar en een geschatte begroting van 200 miljoen NOK (19,6 miljoen euro) voor de gehele periode van vier jaar.

De provincie Viken wilde dat de aanbidders twee opties aanboden: de traditionele aankoop van smartphones en een nieuwe huuroptie. Daarnaast moest de leverancier een online platform of webshop creëren waar het personeel apparaten kon selecteren en bestellen.

De uitnodiging tot inschrijving bevatte strenge milieucriteria om het verbruik van energie en hulpbronnen te verminderen en legde speciale nadruk op de duurzaamheid, repareerbaarheid en langere levensduur van de producten. Een belangrijk onderdeel van deze aanbesteding is het verlengen van de levensduur van smartphones. Dit is belangrijk, aangezien ongeveer 80% van de milieueffecten in de levenscyclus van een telefoon zich in de productiefase voordoen. Door deze criteria in de uitnodiging tot inschrijving op te nemen was het enerzijds de bedoeling om de gebruiksperiode binnen de organisatie te verlengen en anderzijds om de leverancier te stimuleren om de telefoons na inlevering weer te verkopen als tweedehands of "refurbished" producten.

Over Viken:

De provincie Viken omvat in totaal 51 gemeenten en heeft ongeveer 1,2 miljoen inwoners (23% van de Noorse bevolking)[1]. De belangrijkste verantwoordelijkheden van de provincie Viken zijn het beheer van en het toezicht op de wegen en het openbaar vervoer, middelbare scholen en tandheelkundige klinieken, natuurgebieden en cultuur en cultureel erfgoed[2].

De provincie Viken heeft alle gemeenten in de provincie uitgenodigd om deel te nemen aan de raamovereenkomst om de vraag aan te trekken en een grotere impact op de markt te hebben. Van de 51 gemeenten in de regio besloten er 25 deel te nemen.

Dit document belicht de criteria die de gebruiksduur van smartphones moeten verlengen door de opdrachtperiode uit te breiden, vroegtijdige vervanging te ontmoedigen en hergebruik na afloop van de opdracht aan te moedigen.

Met deze aanpak heeft de provincie Viken de 'Use Longer'-strategie van het CFIT geïmplementeerd om de levensduur van producten te optimaliseren en de koolstofimpact van ICT-producten te verminderen, twee van de centrale ambities van het CFIT.

Wat is er geïmplementeerd?

Ten eerste heeft de provincie Viken de volgende twee opties opgenomen in de raamovereenkomst:

1. De conventionele aankoop van smartphones, zoals eerder toegepast door de provincie en waaraan veel van de deelnemende gemeenten de voorkeur geven;
2. Een nieuw huurmodel, geïntroduceerd door de provincie voor al haar werknemers en voor de middelbare scholen onder haar jurisdictie.

Deze laatste vereiste werd als volgt opgenomen:

Verhuur

De bieder moet de aangeboden producten en diensten kunnen verhuren (operationele leasing). De bieder wordt gevraagd te beschrijven hoe een leaseovereenkomst met dynamische extractie van apparatuur via een selfserviceportaal kan worden opgezet en beheerd. De opdrachtgever benadrukt:

1. Inzicht in de opdracht.
2. Eenvoudige routines voor werknemers en de opdrachtgever bij het huren van producten.

Vervangtoestel (verhuur) – inleiding

Deze tekst beschrijft waar de opdrachtgever naar streeft en wat hij wenselijk vindt. In de technische specificatie (paragraaf 4.8) stellen we enkele minimumvereisten. In de gunningscriteria (paragraaf 4.9) vragen we naar de beschrijving van de oplossing van de inschrijver. Oplossingen die nauw aansluiten bij onze wensen, krijgen meer punten.

De opdrachtgever wil de eindgebruiker motiveren om zorg te dragen voor zijn smartphone. Wij zijn van mening dat de eindgebruiker de juiste motivatie heeft als hij hetzelfde apparaat behoudt gedurende de volledige huurperiode van drie jaar. We kunnen dit bereiken door ons, waar mogelijk, te richten op het repareren van apparaten.

In sommige gevallen zijn de reparatiekosten hoger dan de prijs voor het vervangen van het apparaat. Dan willen we dat de eindgebruiker een identiek of vergelijkbaar apparaat ontvangt, dat bij voorkeur gebruikt ("refurbished") is. Hetzelfde geldt voor een verloren/gestolen smartphone. Hoewel we onze medewerkers er niet van verdenken dat ze hun mobiele telefoon "kwijtraken" om een nieuwer model te krijgen, geloven we dat de verleiding wordt weggenomen door het feit dat het vervangende toestel hetzelfde model is als het toestel dat je oorspronkelijk had. In het geval van een huurovereenkomst wordt het vervangende toestel teruggegeven op het moment dat de oorspronkelijke huurovereenkomst afloopt.

Natuurlijk is het vervangen van een telefoon niet gratis. Onder 4.9 wordt de bieder gevraagd om zijn oplossing te beschrijven met de bijbehorende kosten. Het vervangende toestel kan een andere kleur hebben dan het origineel. Het kan een gebruikt ("refurbished") exemplaar zijn. Als de leverancier geen gelijkwaardig apparaat heeft, kan hij meer opslagcapaciteit en/of een beter model tegen dezelfde prijs aanbieden. Het vervangende toestel wordt geleverd met beschermglas en beschermhoesje als deze ontbreken.

Het is de bedoeling dat het vervangende apparaat voor de rest van de oorspronkelijke leaseperiode door de gebruiker wordt gebruikt. Dus als je toestel A één jaar hebt en verliest, gebruik je het vervangtoestel voor de resterende twee jaar. De opdrachtgever wil dat het huurbedrag voor alle drie de jaren hetzelfde is.

Specificatie van het vervangtoestel (4.8)

Als een gehuurd toestel verloren gaat of het niet de moeite waard is om te repareren, moet een vervangend toestel worden aangeboden.

- 1. De kosten van een vervangend toestel mogen niet hoger zijn dan de som van het resterende huurbedrag + de restwaarde.*
- 2. Het huurbedrag/maandbedrag moet gedurende de hele huurperiode ongewijzigd blijven.*
- 3. De eindgebruiker moet binnen vijf dagen na registratie een vervangend toestel ontvangen.*

Gunningscriteria vervangtoestel (4.9)

De aanbieder wordt gevraagd om zijn oplossing te beschrijven voor het geval een gehuurd toestel verloren gaat of het niet de moeite waard is om het te repareren.

Een andere manier om langer gebruik aan te moedigen is het toevoegen van een uitkoopoptie voor werknemers. Aan het einde van de huurperiode worden de telefoons teruggegeven aan de opdrachtnemer. Aangezien de technische levensduur van mobiele telefoons ongeveer zes jaar is, moedigt de terugname na drie jaar dienstverleners aan om kanalen te vinden om ze door te verkopen, waardoor de gebruiksperiode van de apparaten langer wordt. Het toevoegen van een uitkoopoptie waarmee werknemers hun telefoon kunnen kopen voor persoonlijk gebruik is één manier om dit in de praktijk te brengen:

Specificatie van uitkoop

De leverancier wordt gevraagd een oplossing te beschrijven voor vrijstelling van een overeenkomst, bijvoorbeeld aan het einde van het dienstverband of aan het einde van de leaseperiode. Opdrachtgevers benadrukken:

- 1. Flexibele oplossing.*
- 2. Hoge mate van automatisering.*
- 3. Mogelijkheid tot communicatie en verrekening/betaling rechtstreeks met de werknemer.*

Het feit dat alle apparaten in de aanbieding dual-sim zijn, maakt deze optie nog aantrekkelijker. Werknemers kunnen dezelfde telefoon gebruiken voor hun privé-/thuisnummer en hoeven geen aparte privételefoon aan te schaffen.

Ze kunnen ook kiezen voor een high-end model met extra mogelijkheden (op eigen kosten, de extra kosten worden ingehouden op hun salaris), waardoor het aantrekkelijker wordt om de telefoon te houden als de huurovereenkomst afloopt. De uitkoopoptie maakt dit mogelijk.

Omdat telefoons na drie jaar sporen van slijtage vertonen, heeft Viken ten slotte bepalingen opgenomen voor een hogere tolerantie en betere teruggave-/terugkoopvoorwaarden voor zowel gehuurde als gekochte telefoons:

Specificatie van slijtage

Smartphones moeten kunnen worden teruggegeven met slijtage die te verwachten is na drie jaar normaal gebruik tijdens en buiten de werkuren. De leverancier moet kleine krassen in het glas en andere kleine slijtageschade aanvaarden. De belangrijkste factor bij de beoordeling is dat de slijtage normaal gebruik niet in de weg staat. Dit geldt zowel voor koop als huur.

Gunningscriteria voor eindtoestand

De opdrachtgever wil de grootst mogelijke tolerantie voor fouten en schade aan smartphones die na drie jaar worden teruggegeven. De bieder wordt gevraagd de vereisten te beschrijven voor smartphones die na drie jaar gebruik (aankoop) of na het einde van de huurperiode boven de bovenstaande minimumvereiste worden teruggegeven. Beschrijf wat wordt aanvaard aan bijvoorbeeld krassen, deuken en schade. Beschrijf de kosten in verband met schade/defecten aan ingediende apparatuur (grading).

De opdrachtgever benadrukt:

- 1. Flexibiliteit en aanpasbare routines.*
- 2. Tolerantie voor fouten/defecten – de verwachte staat van het toestel (normale slijtage).*

Een hogere verwachte toestand geeft een lagere score en een lagere verwachte toestand geeft een hogere score. Het antwoord van de inschrijver op dit criterium wordt gebruikt als basis voor de terugkoop zoals vermeld in het prijsformulier.

Hoe is het tot stand gekomen?

- De provincie Viken begon de uitnodiging tot inschrijving twaalf maanden van tevoren voor te bereiden, zodat er genoeg tijd was voor:
 1. Intern overleg met vertegenwoordigers van middelbare scholen en gemeenten in de provincie over hun behoeften en interesse in deelname aan de raamovereenkomst.
 2. Een marktanalyse en –consultatie om de huidige en innovatieve opties voor efficiëntere inkoop en efficiënter beheer van smartphones binnen de organisatie te beoordelen.
 3. Vergaderingen met andere provincies over hun oplossingen en ervaringen.
- De aanbestedingsstukken werden geschreven door een projectteam met vertegenwoordigers van de inkoop- en ICT-afdelingen van Viken en verschillende middelbare scholen die onder de provincie vallen.
- Een van de dimensies die werd onderzocht was hoe het gebruik van de apparaten zowel tijdens als na de opdrachtperiode kon worden verlengd, wat vanuit milieuoogpunt essentieel is. Tot de onderzochte aspecten behoorden de mogelijkheid om de telefoons te huren in plaats van te kopen, de belangrijkste voorwaarden voor het teruggeven/terugkopen en clausules om de vervanging van telefoons los te koppelen wanneer nieuwe producten op de markt komen.
- De overstap van het kopen naar het huren van apparaten vergde tijd, inspanning en interne discussies om de besluitvormers te overtuigen van de voordelen van het inruilen van het gebruikelijke beheermodel voor het nieuwe.
- De inkoopafdeling voerde een marktanalyse en –consultatie uit om de specifieke vereisten te bepalen. Vijf bedrijven reageerden. Een van de onderzochte aspecten was de mogelijkheid om gebruikte ("refurbished") telefoons te kopen in plaats van nieuwe. Maar omdat de markt voor dergelijke producten nog niet groot genoeg is, besloot de provincie Viken om nieuwe producten te kopen en hun teruggave voor hergebruik te promoten om deze markt te vergroten.

- Wat betreft de bepaling dat een vervangtelefoon van hetzelfde merk en model moet zijn als de oorspronkelijke telefoon, merkte een van de bedrijven op dat dit na verloop van tijd wel eens moeilijk zou kunnen worden, omdat ze misschien niet meer op de markt verkrijgbaar zijn. Vanuit het perspectief van Viken zal deze bepaling leveranciers echter motiveren om actiever deel te nemen aan de hergebruikmarkt en bij te dragen aan een meer circulaire economie. De bepaling werd daarom gehandhaafd. Het bedrijf in kwestie diende een offerte in en nam het mogelijke financiële risico op zich.
- Sommige gemeenten gaven er de voorkeur aan om zelf in te kopen. De provincie Viken stelde de uitnodiging tot inschrijving beschikbaar aan deze gemeenten als model voor hun eigen aanbestedingen, in de hoop een multiplicatoreffect te creëren.
- Na afronding van het aanbestedingsproces heeft het inkoopteam tijd geïnvesteerd in het helpen van het personeel bij het begrijpen van de dual-simfunctie en de voordelen ervan vanuit het oogpunt van circulariteit en gemak, om werknemers aan te moedigen slechts één telefoon te gebruiken in plaats van één voor het werk en een andere voor privégebruik.

Wie was erbij betrokken?

- De inkoopafdeling van de provincie Viken was verantwoordelijk voor de voorbereiding van de aanbesteding, de marktconsultatie en het beheer van de opdracht voor de provincie en de middelbare scholen die onder haar jurisdictie vallen.
- De ICT-afdeling was een belangrijke interne stakeholder en nam deel aan het opstellen van de aanbestedingsdocumenten en aan de implementatie en ingebruikname van de telefoons.
- Verschillende vertegenwoordigers van middelbare scholen maakten deel uit van het team dat de aanbestedingsdocumenten schreef.
- Vijf bedrijven reageerden op de marktconsultatie.

Wat waren de resultaten en geleerde lessen?

Resultaten

- Ondanks de marktconsultatie hebben slechts twee bedrijven een offerte ingediend, wat minder is dan bij de vorige aanbesteding. De provincie Viken schrijft dit toe aan algemene veranderingen en extra vereisten die de risico's voor leveranciers hebben vergroot. Dit heeft sommige van hen mogelijk ontmoedigd om deel te nemen, vooral als ze hun bedrijfsmodellen nog niet hebben aangepast aan meer circulaire praktijken (reparaties, terugkoop, enz.). De nieuwe vervangingsvoorwaarden zorgen er bijvoorbeeld voor dat verkopers het grootste deel van het financiële risico op zich nemen als het niet langer mogelijk is om een telefoon te vervangen door een van hetzelfde merk en model en ze een nieuwer model moeten leveren tegen de prijs van het oorspronkelijke model.
- Op dit moment is het nog te vroeg om de werkelijke duurzaamheidsvoordelen van de ingevoerde vereisten te bepalen. De provincie Viken verwacht echter al vroeg voordelen in de vorm van een daling van het totale verbruik en lagere kosten. Vroeger kregen werknemers om de twee jaar nieuwe telefoons en was het niet verplicht om ze terug te geven. De nieuwe overeenkomst (drie jaar huur, verplichte teruggave tenzij uitkoop en levering van hetzelfde model in geval van vervanging) zal naar verwachting de gewenste voordelen opleveren.
- De huuroptie wordt dan weer zeer gewaardeerd door bestuurders van middelbare scholen, omdat ze zo de kosten kunnen spreiden en piekuitgaven door aanloopkosten in het aankoopmodel kunnen vermijden.
- Tot nu toe heeft meer dan de helft van de werknemers gekozen voor de extra kosten om een pro-model aan te schaffen. De inkoopafdeling hoopt dat door de werknemers waar voor hun geld te bieden, ze een telefoon krijgen die ze echt leuk vinden en ontmoedigd worden om een tweede te kopen voor persoonlijk gebruik.

Lessen

- Vroeg beginnen is essentieel bij de introductie van nieuwe eigenaarschapsregelingen en duurzaamheidscriteria. Het genereert tijd voor de nodige interne- en externe consultaties. Dit helpt om uitdagingen te beperken, de markt voor te bereiden en maakt het mogelijk om de aanbesteding aan te passen wanneer dat nodig is.

- De lange looptijd van de opdracht van maximaal zeven jaar (vier voor de raamovereenkomst plus de driejaarlijkse service na elk opdrachtjaar) biedt leveranciers stabiliteit. Dit compenseert deze risico's en maakt de aanbesteding aantrekkelijk, vooral voor niet-merkeigenaren.
- Een vast coördinatieschema tussen de opdrachtnemer en de opdrachtbeheerder (wekelijks) en het hoofd van de inkoopafdeling (maandelijks) zorgt voor een goed opdrachtbeheer en de mogelijkheid om eventuele problemen in een vroeg stadium aan te pakken. Het helpt ook om leveranciers te stimuleren om in de toekomst nieuwe modellen met specifieke duurzaamheidskenmerken, zoals de Fairphone, en hergebruikte telefoons aan te bieden aan de medewerkers van Viken.
- Op basis van hoe de opdracht in de praktijk werkt, zal de organisatie de verdeling van risico's tussen werknemer, opdrachtnemer en aanbestedende dienst opnieuw beoordelen en in toekomstige aanbestedingen mogelijk wijzigingen aanbrengen.
- De werkelijke voordelen van huren in plaats van kopen zullen worden geanalyseerd om de invoering van product-as-a-service modellen voor andere ICT-apparatuur, zoals computers, te ondersteunen.

Referenties

- [1] Zie gepubliceerde aankondiging op het EU-platform Tenders Electronic Daily ([265409-2021](#)) en op het Noorse informatieplatform voor overheidsopdrachten ([2021/26459](#)).
- [2] [Viken County \(n.a.\) Living in Viken. Knowledge base for a sustainable future.](#)
- [3] [Portaal met gemeentekaarten van de provincie Viken.](#) Geraadpleegd op 12 augustus 2022.

Disclaimer:

Deze casus is beschreven om te dienen als inspiratie. Als dit voorbeeld na rijp beraad toegevoegde waarde biedt voor uw inkooppraktijken, pas het dan aan zodat het bij uw organisatie past en zorg ervoor dat het in overeenstemming is met de geldende regels en voorschriften voor inkoop.